

**Biuro Krajowej Rady
Radiofonii i Telewizji**

**Departament Polityki
Europejskiej
i Współpracy z Zagranicą**

Współdział nadawców telewizyjnych w finansowaniu produkcji kinematograficznej

Styczeń 2004

Paweł Stępa

**ANALIZA
BIURA KRRiT**

Nr 1/2004

Wstęp

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Europejskie Obserwatorium Audiowizualne pomoc publiczna dla szeroko pojętego sektora audiowizualnego w państwach europejskich wciąż dystrybuowana jest głównie na poziomie narodowym. Większość tej pomocy jest przeznaczona na finansowanie dzieł kinematograficznych. W 2002 roku pomoc dla sektora audiowizualnego, we wszystkich państwach europejskich, wynosiła około 900 mln EUR. Jednocześnie jedynie 29% tych środków pochodziło bezpośrednio z budżetu państw a 31,8% z różnego rodzaju opłat nałożonych na nadawców telewizyjnych. Większość środków skierowana jest na produkcję filmową (72,7%), w dalszej kolejności na wystawy i targi (14,9%) dystrybucję (10%) oraz rozwój (1,6%). Największa pomoc na poziomie państwowym istnieje we Francji, Hiszpanii, Niemczech, Wielkiej Brytanii i Włoszech. Łączna produkcja

filmowa w tych państwach stanowi około 67% całkowitej produkcji europejskiej.

Państwom europejskim pozostawiona jest wolność w wyborze odpowiedniego systemu wspierania rodzimej kinematografii. W wielu państwach nadawcy telewizyjni odgrywają istotną rolę w tym systemie poprzez opłaty para-fiskalne (np. w Portugalii i Francji) lub też dobrowolne zobowiązania (np. w Szwecji i Portugalii).

Komunikat Komisji Europejskiej (COM(2001) 534 final)

Komisja Europejska w swoim Komunikacie na temat prawnych aspektów dotyczących kinematograficznych dzieł oraz innych dzieł audiowizualnych (COM(2001) 534 final) odnosi się do zagadnienia pomocy publicznej państw członkowskich na rzecz krajowej kinematografii. Komisja powołując się na derogację w art. 87(3)d Traktatu o Unii Europejskiej potwierdziła możliwość pomocy publicznej w tych przypadkach. Jednocześnie komunikat określa dwa kryteria, które musi spełniać tego typu pomoc. Pierwszym kryterium jest zgodność z generalnymi zasadami jak np.: swobodny przepływ osób, kapitału i usług. Drugie kryterium jest specyficzne dla pomocy publicznej dla dzieł kinematograficznych i programów telewizyjnych. Zgodnie z tym wymogiem pomoc musi wspierać produkt o charakterze kulturowym, zaś producent otrzymujący pomoc powinien posiadać pełną wolność wydania przynajmniej 20% budżetu przeznaczanego na produkcję filmową w innym państwie członkowskim bez narażenia się na redukcję sumy udzielanej pomocy. Innymi słowy Komisja Europejska zezwala na wydanie do 80% budżetu produkcji zgodnie z kryterium terytorialności. Ponadto pomoc publiczna powinna być ograniczona do 50% budżetu produkcji (wymóg ten nie dotyczy filmów o tzw. trudnych i niskich budżetach - zdefiniowanie tego typu filmów pozostaje w gestii państw członkowskich). Jednocześnie komunikat zabrania wspierania tylko jednej specyficznej działalności związanej z procesem produkcji filmu tak aby uniknąć specjalnego traktowania (ochrony) danej części rynku.

Zgodnie z komunikatem prawne zobowiązania do inwestowania w produkcję nałożone na nadawców telewizyjnych nie stanowią pomocy publicznej w przypadku, gdy nadawcy otrzymują w zamian adekwatną rekompensatę.

Według zapowiedzi, w pierwszym kwartale 2004 Komisja Europejska przedstawi propozycję uaktualnienia treści Komunikatu.

Dania

W listopadzie 2002 roku duński rząd zawarł porozumienie polityczne z opozycją (tzw. „Porozumienie Filmowe”) na lata 2003-2006, które w wielu kwestiach jest ściśle związane z zawartym w czerwcu 2002 r. „Porozumieniem Medialnym” na lata 2003-2006. Zgodnie z „Porozumieniem Filmowym” Duński Instytut Filmowy jako państwowa agencja, której głównym celem jest wspieranie i ochrona narodowej kinematografii, zobowiązany został do zapewnienia produkcji filmowej na poziomie 80-100 filmów w ciągu 4 lat obowiązywania porozumienia. Środki na ten cel mają pochodzić od Duńskiego Instytutu Filmowego jak również publicznych nadawców *Denmarks Radio* (DR) oraz TV2. Wspólnie podmioty te zobowiązują się do zainwestowania około 123, 85 mln EUR. Z sumy tej około 29,21 mln EUR ma zostać przeznaczona na rozwój, produkcję i dystrybucję filmów krótkometrażowych oraz filmów dokumentalnych. Dokładne wymagania wobec nadawców publicznych co do inwestowania w produkcję filmów fabularnych, krótkometrażowych oraz dokumentalnych są określone w ich koncesjach (*public service contracts*).

Francja

We Francji centralnym elementem systemu finansowania produkcji kinematograficznej jest Państwowe Centrum Filmowe (CNC). Jego roczny budżet wahał się w latach 1998 –2002 między 376 a 490 mln EUR. Budżet ten jest bezpośrednio finansowany przez państwo jedynie w kilku procentach. Największy wkład wnoszony jest przez wszystkich nadawców telewizyjnych zarówno publicznych jak i prywatnych (bez względu na sposób nadawania). Każdy z tych podmiotów jest zobligowany do uiszczania opłaty równej 5,5% wartości spotów reklamowych i opłat subskrypcyjnych (w przypadku telewizji płatnej). Pozostałą część budżetu stanowią wpływy ze sprzedaży biletów kinowych (11%) oraz z opłaty w wysokości 2% odprowadzanej od przychodu brutto od sprzedaży oraz wypożyczenia kaset video.

Ponadto we francuskiej ustawie o radiofonii i telewizji (art. 27-3) istnieje generalny zapis obligujący nadawców do inwestowania w produkcję kinematograficzną i audiowizualną. Zgodnie z prawem francuskim dziełami kinematograficznym są te dzieła, które mają pozwolenie na emisję w kinie.

W przypadku produkcji audiowizualnej w języku francuskim nadawcy naziemni są zobligowani do zainwestowania: TF1 16% rocznego obrotu netto (z czego 2/3 w produkcję

niezależną); M6 18% rocznego obrotu netto (z czego 2/3 w produkcję niezależną); France Television 16-19% rocznego obrotu netto (z czego 2/3 w produkcję niezależną). Canal Plus na mocy odrębnego aktu zobligowany jest do inwestowania 4,5% rocznego obrotu netto (z czego 2/3 w produkcję niezależną).

W przypadku produkcji kinematograficznej zobowiązania dotyczą produkcji europejskiej oraz produkcji w języku francuskim. Nadawcy naziemni ogólnokrajowi (TF1, M6, France Television), nadający program o charakterze uniwersalnym, są zobligowani do inwestowania 3,2% rocznego obrotu netto w produkcję europejską oraz 2,5% w produkcję w języku francuskim. Canal Plus jest traktowany oddzielnie jako program o charakterze tematycznym (filmowym). Został zobligowany do inwestowania 20% rocznego obrotu netto (z czego 3/4 w produkcję niezależną) w kupno praw do dzieł kinematograficznych, 12% w produkcję europejską oraz 9% w produkcję w języku francuskim. W związku z przechodzeniem Canal Plus na naziemne nadawanie cyfrowe, wymienione powyżej kwoty będą renegocjowane. Z tym, że kwoty te są w pierwszym rzędzie negocjowane przez Canal Plus z branżą filmową, następnie wynik porozumienia zatwierdzany jest przez DDM i w rezultacie zostaje zapisany w koncesji wydawanej przez CSA.

CSA monitoruje przestrzeganie zobowiązań dotyczących inwestowania przez nadawców w dzieła audiowizualne i kinematograficzne rozsyłając co roku formularze zwrotne.

Hiszpania

Zgodnie z przepisami nowej ustawy o promocji przemysłu filmowego i sektora audiowizualnego (15/2001) nadawcy telewizyjni, którzy w ramówce nadawanych kanałów posiadają długometrażowe filmy fabularne nie starsze niż 7 lat, są zobowiązani do inwestowania z góry przynajmniej 5% rocznie całkowitego dochodu z roku poprzedniego w europejskie filmy długometrażowe, filmy krótkometrażowe oraz filmy telewizyjne. Sześćdziesiąt procent produkcji finansowanych z góry muszą stanowić produkcje w jednym z oficjalnych języków w Hiszpanii.

Niemcy

Niemiecka instytucja odpowiedzialna za inwestycje w rodzimą kinematografię Filmförderungsanstalt (FFA) finansowana jest z opłat uiszczanych przez właścicieli kin, których roczny obrót jest większy niż € 66.468 (od 1,5-2,5% obrotu brutto) jak również z

opłat płaconych przez dystrybutorów video (1,8% obrotu netto). Fundusze te stanowią rocznie około 60 mln EUR.

Dodatkowo od 1974 roku obowiązuje także dobrowolna umowa pomiędzy organizacjami sektora kinematograficznego a sektora telewizyjnego, zgodnie z którą co 3 lata nadawcy telewizyjni dobrowolnie przeznaczają fundusze na produkcję filmową. Tak zebrane dodatkowe środki (około 11 mln EUR) zarządzane są w połowie przez FFA a w połowie przez samych nadawców. Największymi donatorami pozostają nadawcy publiczni: ARD i ZDF, którzy wpłacają około 50% sumy. Nadawcy otrzymują w zamian prawa do nadawania wyprodukowanych filmów.

Zgodnie z nowym kompromisem pomiędzy nadawcami publicznymi a prywatnymi oraz Urzędem ds. Kultury i Mediów, nadawcy prywatni zobowiązali się do zdwojenia swojej pomocy na rzecz rodzimej kinematografii.

Ten federalny system jest uzupełniany przez systemy landowe, gdzie także funkcjonują podobne do FFA instytuty zajmujące się inwestycjami w produkcję kinematograficzną. Ogólnie landowe instytuty dysponują rocznie sumą około 77-103 mln EUR - są one finansowane zarówno ze środków landowych jak również przez podmioty trzecie m.in. nadawców.

Portugalia

Wszyscy nadawcy telewizyjni są zobowiązani do płacenia tzw. „podatku programowego” w wysokości 4% od przychodu z reklam. Telewizja publiczna RTP oprócz obowiązkowego opodatkowania się jest współproducentem wielu filmów portugalskich w zamian za prawa do ich emisji na okres 5 lat. Na podstawie specjalnego porozumienia nadawcy publicznego z rządem, RTP jest także zobowiązane do inwestowania 10% budżetu przeznaczonego na zakup programów w produkcję niezależną.

W Portugalii istnieje także dobrowolna umowa pomiędzy Ministerstwem Kultury, Instytutem ds. Kina, sektora Audiowizualnego oraz Multimediiów (ICAM) oraz wszystkimi publicznymi i prywatnymi nadawcami naziemnymi o zasięgu ogólnokrajowym. Na mocy wspomnianego porozumienia rząd portugalski zadeklarował zwrot inwestycji w produkcję filmową poniesionych przez nadawców, aby ułatwić dalsze finansowanie.

Rumunia

Zgodnie z przyjętą w 2002 roku ustawą o rumuńskiej kinematografii powołane zostało, bezpośrednio zależne od rządu, Narodowe Centrum Kinematografii (CNC). Na rzecz CNC przekazywana jest wartość 8% dochodów ze sprzedaży biletów kinowych, 3% dochodów z agencji reklamowych oraz 2% dochodu uzyskanego przez dystrybutorów kaset video. W początkowej wersji ustawy uwzględniony był także 1% dochodów wygenerowanych przez operatorów kablowych nadających swój własny program, lecz w następstwie negocjacji ustawodawca zrezygnował z tego obciążenia. W trakcie prac zrezygnowano także z obciążania dochodów z reklam generowanych przez nadawców publicznych i prywatnych (planowano 3%) oraz dochodów z opłat subskrypcyjnych w przypadku telewizji płatnych (planowano 1%).

Szwecja

Na podstawie porozumienia pomiędzy rządem, stowarzyszeniami związanymi z przemysłem filmowym a nadawcą publicznym SVT i nadawcą komercyjnym TV4, obie stacje zobowiązują się do współfinansowania *Swedish Film Institute*. Wkład obu stacji do budżetu Instytutu stanowi 12% z czego 9% (nie mniej niż 38 mln SEK rocznie) pochodzi od SVT a pozostałe 3% (nie mniej niż 7,2 mln SEK rocznie) od TV4. Pozostała część budżetu Instytutu pochodzi z dochodu ze sprzedaży biletów i kaset video (51%) jak również z budżetu państwa (37% co stanowi 200,5 mln SEK).

Wielka Brytania

W Wielkiej Brytanii produkcja kinematograficzna jest w głównej mierze finansowana przez wpływy z narodowej loterii. Za właściwą dystrybucję środków z loterii przeznaczonych na produkcję kinematograficzną odpowiedzialna jest Rada Filmowa. Roczny budżet Rady w latach 1998 –2002 wynosił 50-62 mln EUR. Działalność Rady Filmowej jest uzupełniana przez inne inicjatywy, w tym także regionalne.

Spośród nadawców największą rolę odgrywa *Channel 4*, który koncesyjnie jest zobowiązany do znacznych inwestycji w brytyjski sektor filmowy, wspierając szczególnie przedsięwzięcia innowacyjne i ryzykowne.

Bibliografia:

- Tim Westcott, Public funding for the film and audiovisual film and audiovisual sector in Europe. European Film Funding Conference 20 November 2003.
- Lone Le Floch Andersen , “Funding Sources for Audiovisual Production in Europe”, 1996
- IMCA for DG EAC, Unit C1Study n° DG EAC/34/01, Identification and evaluation of financial flows within the European cinema industry by comparison with the American model. Executive Summary, 2001.
- IRIS Plus, Legal Observations of the European Audiovisual Observatory, National Film Production Aid: Legislative Characteristics and Trends, 2001.
- Council Resolution of 12 February 2001 national aid to the film and audiovisual industries (2001/C 73/02)
- The 2000 Film Agreement
- Mariana Stoican, “Cinema Act adopted” w IRIS 7/2002
- Alberto Pérez Gómez, “New Act on Promotion of Film Industry and Audiovisual Sector” w IRIS 8/2001
- Elisabeth Thuesen, “Realisation of Film Policy through the Film Agreement 2003-2006 and the Media Agreement 2002-2006”, w IRIS 4/2003
- European Institute for Media, “Study on the provisions existing within the Member States and EEA States to implement Chapter III of the ‘Television without Frontiers Directive’ (Directive 97/36/EC of the European Parliament and the Council of 30 June 1997 amending the Council of Directive of 3 October 1989), 2001.
- Audiovisual Eureka, “When Audio-visual meets Finance”, 1999.